

บทนำเรื่อง

ภาพยี่ห้อโคลง

ประพาสธารทองแดง

ผู้แต่ง

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐาสุนทรียวงศ์

หรือ งามพระนามกันโดย ท้อไม่ถัว เจ้าฟ้าก้อง

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ประสูติ พ.ศ. ๒๒๕๘

ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระซึ่งเป็นพระปิตุลา (ลุง) ของพระองค์

ทรงเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

กับกรมหลวงเอกทัศ พระมเหสีใหญ่

ทรงมีพระอนุชามากกว่าพระมารดา ๒ พระองค์ คือ

🌸 พระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าเอกทัศ (พระเจ้าเอกทัศ)

🌸 พระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าดอกรัตน์ (ขุนหลวงหาบ)

ผลงานด้านวรรณกรรมที่พระองค์ทรงนิพนธ์

- ❁ ภาพยี่สิบสี่
- ❁ บทยี่สิบเอ็ดกวี ๓ ตอน
- ❁ บทยี่สิบแปดและยี่สิบเก้าอย่างละบท
- ❁ ภาพยี่สิบเอ็ดของนิราศธารโศก
- ❁ ภาพยี่สิบเอ็ดของนิราศธารทองแดง
- ❁ นันทโศกนันทสุทธาคำทอง
- ❁ พระมาลัยคำทอง
- ❁ เพลงยาวบางบท

ลักษณะคำประพันธ์

ภาพย์ห่อโคลง

มีลักษณะทางฉันทลักษณ์ดังนี้

ขึ้นต้นด้วยภาพย์ยานี ๑ บท

ตามด้วยโคลงสี่สุภาพ ๑ บท โดยใจความเหมือนกัน

ในภาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง

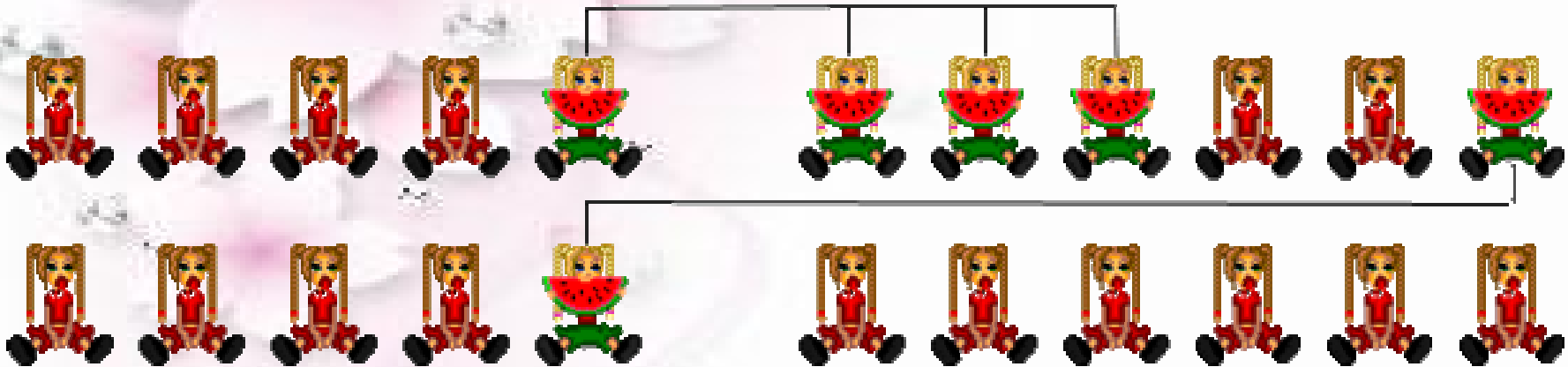
มีภาพย์ยานี และ โคลงสี่สุภาพรวม ๑๐๘ คู่

และโคลงปิดท้ายมี ๒ บท

แต่นำมาให้เรียนเพียง ๒๐ คู่

แผนผังภาพยานี้ ๑๑

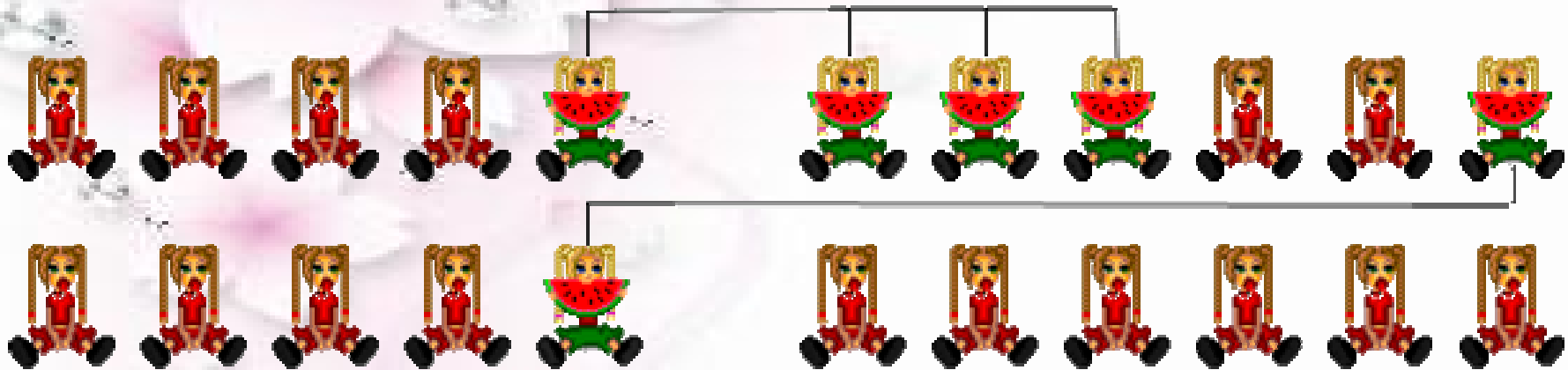
บรรดหน้มี ๕ คำ บรรดหลังมี ๖ คำ

รวม ๒ บรรดเป็นหนึ่งบาท นับ ๒ บาทเป็นหนึ่งบาท

แต่จอย่างนี้เอย หนึ่งบาทเสมอ๑ จะแต่จนี้เอยกว่านี้ไม่ได้

ในบรรดหนึ่ง ๆ จะใช้คำเกินกว่ากำหนดบ้างก็ได้ แต่ตั้งเป็นคำที่ ประกอบด้วยสระเสียงสั้น

ลักษณะสัมพันธ์ของภาพยานี้ ๑๑

ให้คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมพันธ์กับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒
(บางทีได้อนุมานสัมพันธ์กับคำที่ ๑ ของวรรคที่ ๒ บ้างก็ได้)
และให้คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมพันธ์กับคำที่ ๕ ของวรรคที่ ๓

ตัวอย่างภาพยี่ ๑๑

ภาพยี่ยี่นำ

สิบเอ็ดคำจำอย่างคล้าย

วรรคหน้าถ้าคำหมาย

วรรคหลังทักเสียด

ครุ ๑๑ นั้น

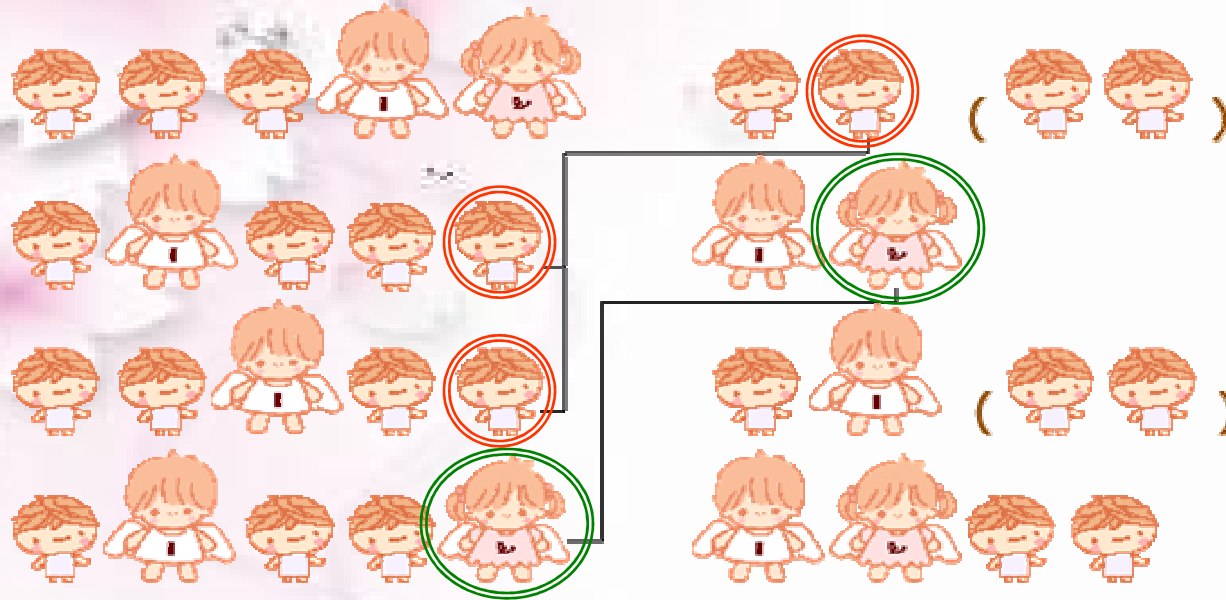
ไม่สำคัญอย่างระแวง

สัมผัส๑๑๑๑๑๑

ให้ถูกต้องตามวิธี

แผนผังโครงสร้าง

โครงสร้าง ๑ บาท มี ๓๐ คำ ไม่บังคับคำ

๑ บาท มี ๔ บาท

บาท ๑ และ บาท ๓ มีคำบังคับ

บังคับรูปวรรณยุกต์ เกร ๗ ไท ๔

เอกโทษ หมายถึง คำที่บังคับรูปวรรณยุกต์เอก

โทโทษ หมายถึง คำที่บังคับรูปวรรณยุกต์โท

กระฉ่งกระฉิตหน้า

เดินเรือเรืองามตรู

เหมื่อนภควาจาอย่างตาหุ

มีเค็ย~~อา~~นั้~~อ~~ย~~อ~~ย~~อ~~ย

เอกโทษ
มาจากคำว่า เค็ย~~อา~~

เค็ย~~อ~~

โทโทษ
มาจากคำว่า นั้~~อ~~ย~~อ~~

กระฉั่งอ

ตันกับ

แนบข้างเค็ย~~อ~~ย~~อ~~

ลักษณะสัมพัทธ์และตัวอย่างโคลงสี่สุภาพ

เสียงสี่เสียงเล่าต่าง

เสียงย่อมขยลคร

เสียงเพ็ทหับเห

เสียงพิศดเอง

อันใด พี่เอ

ท้อหวั

สัมพัน ญา

อย่าได้ถามเพ็

คำที่ ๑ ของบาทที่ ๑ สัมพัทธ์กับคำที่ ๕ ของบาทที่ ๒ และ ๓

คำที่ ๑ ของบาทที่ ๒ สัมพัทธ์กับคำที่ ๕ ของบาทที่ ๔

จุดประสงค์ในการแต่ง

เพื่อพรรณนาธรรมชาติ และ

พรรณนาการเดินทาง สดุดีความกล้าหาญถึงชาวทองแดง

เนื้อเรื่อง

บรรยายถึงสัตว์ป่านานาชนิด ขมดอกไม้และไม้ผล ขมิถารน้ำและห่มูปถา
ไม่มีกรพรรณนาถึงการพลัดพรากจากนางเพราะนางสนมติดตามมาด้วย
นับเป็นนิราศเรื่องแรกที่ไม่ได้พรรณนาความรักความอาลัยถึงนาง